

Vodni ekosistemi v sodobnih družbenih diskurzih

MJ TOMAN
BF, UL IN SDZV

Podčetrtek, 20. april 2017

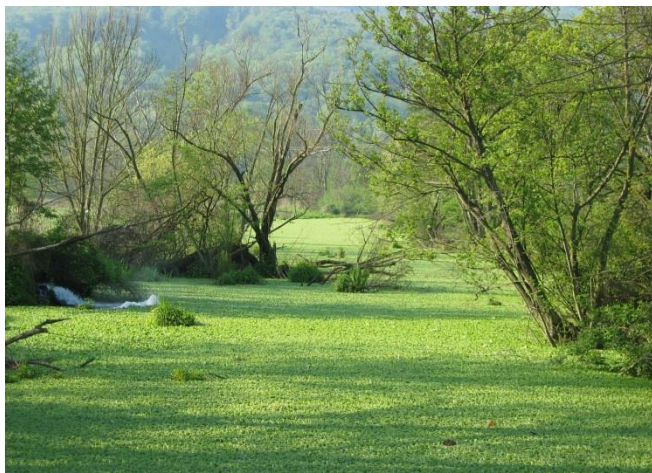
Bogastvo je predvsem v pestrosti vodnih teles

Alpski studenec

Reka Sava po sotočju

Ljubljanica pri Vrhniki

Tv
oo
pd
la
a

Soča, korita

Kaj je voda s katero upravljamo, gospodarimo, jo varujemo in izkoriščamo?

1. **je medij** s fizikalnimi in kemijskimi lastnostmi. Vir snovi in energije.
2. **so ekosistemi** z značilnim kroženjem snovi in pretokom energije. Življenjski prostori.
3. **je sprejemnik** snovi iz kopna in atmosfere, urbanih in kmetijskih okolij. Vir toksikantov.
4. **je naravna dobrina**. Zato **kapital!**

**Količinsko bogastvo vodnih virov
ni v neposredni povezavi s
kakovostjo vodnih virov**

Kakovostno stanje podtalnih voda in posledično pitnih voda je rezultanta kakovosti površinskih voda (tekočih in stoječih) in zasičenosti vodonosnikov z nevarnimi onesnaževali

Narava, okolje, prostor in z njimi povezana voda

Naravo definirajo ekosistemi s pripadajočimi združbami, vodni, kopni. Je človek (še) del narave? Ne povsem, ker z naravo upravlja ali gospodari (primer „upravljanje z vodami“). Ekologija je biološka veda, ki naravo raziskuje.

Okolje je kombinacija narave in (z)družbe. Zato varstvo okolja, predvsem zaradi družbenega dela okolja (nas!).

Prostor je neomejena in brezsnovna entiteta, v kateri so telesa, ki se gibljejo in v kateri se pojavljajo dogodki. Planiranje.

V SLO je **Ministrstvo za okolje in prostor**. Kje je v tem kontekstu narava? Ali to kaj pomeni? Narava je v Zavodu.

Kaj je torej pomembno za upravljanje z okoljem (ne z naravo):

- poznavanje stanja vodnega ekosistema, fizikalnih, kemijskih in biotskih danosti
- spremljanje stanja (diurnalno, sezonsko, med leti)
- sodelovanje strok, ne ene same, izmenjava mnenj
- sodelovanje državnih resorjev (kmet., okolje, energet., zdrav.)

Se država (pristojna ministrstva) zavedajo ODGOVORNOSTI povezovanja? (zmanjšanje monitoringa in prepričanje, da so inštitucije strokovno samozadostne me skrbi).

Ni ene same stroke, ene same resnice.

Je torej diskurz kot sistem prikazovanja v družbi in usklajeno poročanje sploh mogoč? Kaj je treba storiti, da bo?

Ljudje smo in bomo spreminjali globalni vodni cikel signifikantno

NE DA BI

imeli primerna znanja o tem sistemu in tudi ne znanj o pričakovanih spremembah

Naša dejanja so odvisna le od nas samih, ker smo vrsta, ki je:

- plenilska, plen so naravne dobrine nasploh, tudi vodne
- tekmovalna, v naravi hočemo zmagovati, naravne dobrine so le naše
- osvajalna in invazivna, zato okolje prilagajamo sebi (ne rabimo mokrišč, potrebujemo zajezone reke sicer „voda teče v prazno“)
- prepričana, da se gospodarski razvoj mora stopnjevati (letos 2,5% gospodarska rast, kje je meja?), naravne dobrine so vir
- deluje teritorialno, globalno stanje je (nas) ne vznemirja, razen morda CC. „Sindrom Aral“.

Zato kot vrsta izpostavljamo največje probleme sedanjosti (gre za politične in manj strokovne opredelitve)

- trajnostni razvoj (v naravi ga ni, je le dinamično ravnotežje)
- klimatske spremembe (naravne vedno bile, antropogene novost)
- biodiverziteta (pestrost ni značilnost „zdravega ekosistema“)

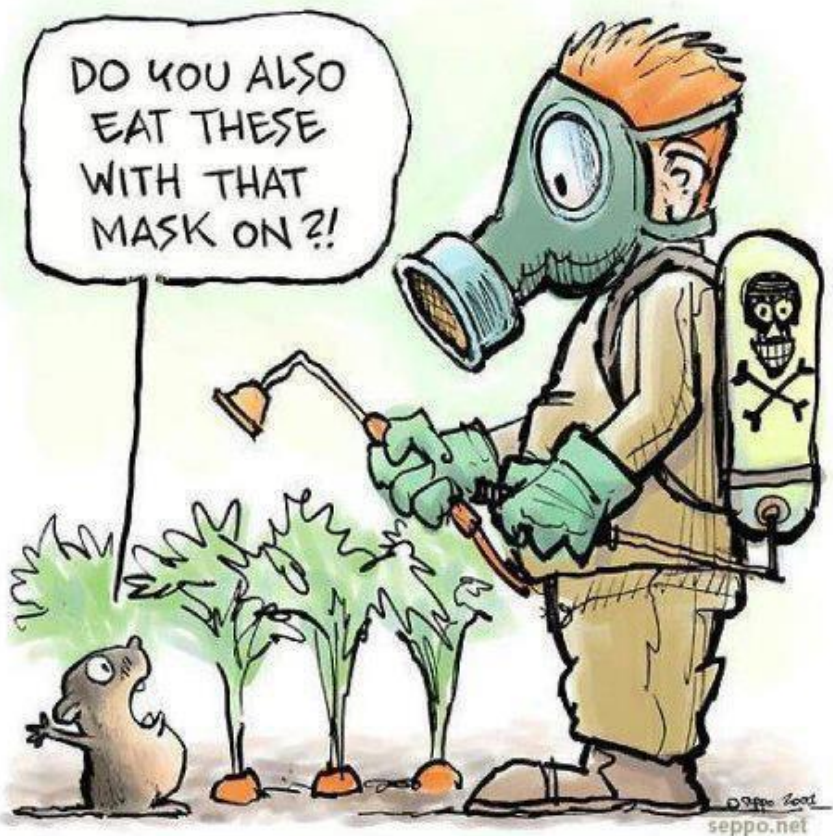
Je res le naštetu pomembno?

Kaj pa mogoče?

- čista, zdrava, pitna voda (seveda, saj je tudi v ustavi)
- zdrava hrana , je odvisna od neoporečne vode? seveda
- (ne)varni persistentni odpadki (=rezultat načina življenja) v kopenskih in vodnih okoljih (prihodnost?)

Mačehovski odnos do okolja je najbolj izrazit **v kmetijstvu, pridelavi hrane.**

Zakonodaja jasna, praksa značilno slovenska: uporabil bom več hranil in zaščitnih sredstev, da bo bolje prišlo. In prime - najbolj v podtalni vodi!!!

Koruzna polja sodijo med najbolj obremenjena okolja (hranila, pesticidi, GSO?)

Tudi motilci endokrinega sistema (MES) v okolju in pitni vodi so dejstvo

Zaskrbljenost zaradi MES že od 1980.

- reprodukcijske motnje
- feminizacija samcev
- mutagenost in kancerogenost

Kaj smo storili za njihovo kontrolo in sledenje?

Posledice kronične izpostavljenosti človeštva prek hrane in pitne vode so NEJASNE

Kaj pa antibiotiki? Ena znanost, ena stroka, ena resnica tega ne reši.

Je to stanje „civilizacije“?

POLITIČNI (DIS)KURZ (TUDI PRI NAS) PA JE JASEN: TRAJNOSTNI RAZVOJ, OBNOVLJIVI VIRI ENERGIJE (TEKOČE VODE?), SAMOOSKRBA S HRANO.

Trajnost utopija in stara, neuresničljiva človekova želja. Danes trajnostni razvoj, kljub zavedanju, da je vse ena sama sukcesija v naravi.

Antropocentričen odnos do narave prevlada (spomnimo se moje definicije človeške vrste), narava je vir dobrin in E. Enako razumemo vode. Kako sicer razumeti, da je HE zelena, tako rekoč naravna. Je pa vsekakor sprejemljiva.

Odgovornost deklarativna, določena z normami in direktivami. Zelo drugačbna družbena kot osebna. Značilno kršenje pravil, zato destrukcija narave.

Vsesplošen dvom o neodvisnosti „uradnih“ inštitucij. Mediji o okolju preveč vedo! Ne vsi seveda. Manipulacije (manipulatorji) vodijo družbo (človeško vrsto).

Razlog: nezadostno znanje o naravi, procesih in ekosistemih, „vsi“ vse vemo o klimatskih spremembah, gensko spremenjenih organizmih, zdravem zraku in vodi... dejansko pa ne prepoznamo narave kot pacienta še manj vzrokov sprememb. NOČEMO.

Danes ni vprašanje, kaj zmoremo in do kakšne mere znamo naravo in planet Zemlja spremeniti. Je le nezadostno zavedanje, česa absolutno ne smemo (več) početi.

Tudi v vodah in z vodami!

Mihael J. TOMAN

HVALA ZA POZORNOST

